

Μεταμορφώνοντας το σχολείο.

**7 στρατηγικές για ισχυρές επαγγελματικές κοινότητες
μάθησης**

(3^ο διαδικτυακό σεμινάριο του προγράμματος LEAFAR)

Σοφία Αυγητίδου

Καθηγήτρια Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής Α.Π.Θ.

<https://www.leafar.eu/>

Πλαίσιο του webinar

- Πρόγραμμα Erasmus+

“Η καθοδήγηση και διευκόλυνση Επαγγελματικών Κοινοτήτων Μάθησης σε σχολεία: προς μια διερευνητική και αναστοχαστική πρακτική”

(Leading and Facilitating Professional Learning Communities in Schools towards an Inquiry-based and Reflective Practice - LEAFAP

Συμμετέχουν έξι Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια και 2 Παιδαγωγικά Ινστιτούτα από 6 χώρες (Γερμανία, Αυστρία, Ισπανία, Κύπρος, Νορβηγία, Ελλάδα) με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δράσεις του προγράμματος

- Βιβλιογραφική επισκόπηση διεθνούς βιβλιογραφίας
- Έρευνα με διευκολυντές από όλες τις χώρες (facilitators)
- Θεωρητικό πλαίσιο για την υποστήριξη των επαγγελματικών κοινοτήτων μάθησης
- Μαθησιακά αποτελέσματα ενός προγράμματος εκπαίδευσης διευκολυντών στην υποστήριξη των επαγγελματικών κοινοτήτων μάθησης
- Κατασκευή δραστηριοτήτων εκπαίδευσης διευκολυντών κοινοτήτων μάθησης
- Κατασκευή ενός διαδικτυακού ανοικτού, δωρεάν και εξ αποστάσεως προγράμματος εκπαίδευσης διευκολυντών κοινοτήτων μάθησης

Δομή σεμιναρίου

- Κοινότητες μάθησης: Εννοούμε το ίδιο;
- Προκλήσεις για τη λειτουργία του σχολείου ως κοινότητας μάθησης
- Ο ρόλος του διευκολυντή (facilitator)
- 7 διαστάσεις της κοινότητας – 7 στρατηγικές για την υποστήριξή της
- Παράδειγμα διευκόλυνσης
- Μία περιήγηση στο δωρεάν διαδικτυακό πρόγραμμα εκπαίδευσης και υποστήριξης των διευκολυντών

Κοινότητες μάθησης – πώς συνήθως τις συναντάμε στην βιβλιογραφία και στην πράξη;

Μια ομάδα με συλλογική ευθύνη για την ποιότητα της εκπαίδευσης

Αλληλεπίδραση, διαπραγμάτευση ιδεών και προτάσεων

Υλοποίηση και αξιολόγηση πρακτικών / παρεμβάσεων

Παράδειγμα: πώς να χρησιμοποιήσουμε νέες τεχνολογίες ή την τεχνητή νοημοσύνη στο σχολείο μας για να ενισχύσουμε τη μαθητική συμμετοχή και επίδοση;

Κοινότητες μάθησης – η οπτική του LEAFAP

Από μια αλληλεπίδραση με κοινό στόχο σε μια μετασχηματιστική διαδικασία

Κριτική εξέταση της πρακτικής

Διερεύνηση των ζητημάτων

Επανεξέταση των πεποιθήσεων μέσω των αποτελεσμάτων της διερεύνησης

Μετασχηματισμός της πρακτικής

Παράδειγμα: Γιατί τα παιδιά δεν συμμετέχουν στα μαθήματα; Γιατί αρκετά παιδιά έχουν χαμηλές επιδόσεις; Τι χρειάζεται να κάνουμε για να βελτιώσουμε αυτή την κατάσταση;

Λειτουργία του σχολείου

ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΚΜ

Δημιουργία
+
Δημιουργία
+
Πράξη
+
Πράξη

Εξουθένωση

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΚΜ

Παύση

Στοχασμός

Εφαρμογή στην πράξη

Αξιολόγηση

Μαθαίνουν οι μαθητές;

Όχι

Ναι

Επαγγελματικές κοινότητες μάθησης στην εκπαίδευση: ενδεικτικοί ορισμοί

- Μία **ομάδα** εκπαιδευτικών, στελεχών, φοιτητών/φοιτητριών που **αλληλεπιδρούν συστηματικά και συμμετέχουν σε μία συλλογική διαδικασία διερεύνησης και αναστοχασμού** για τη **βελτίωση των διδακτικών πρακτικών και της μάθησης** των μαθητών και μαθητριών (Kansteiner et al., 2023).
- Μια μορφή **σχολικής κουλτούρας** στην οποία αναμένεται η **συνεχής συνεργασία με εστίαση στην κριτική επεξεργασία των πρακτικών και στόχο την βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων** (Seashore, Anderson & Riedel, 2003).
- Το σχολείο αποτελεί έναν ζωντανό οργανισμό που συνεχώς μαθαίνει – συνεργατική κουλτούρα – αίσθηση κοινότητας – θετικό σχολικό κλίμα (Stoll, Bolam, McMahon, Wallace & Thomas, 2006).

Παράγοντες που επηρεάζουν τη λειτουργία των σχολείων ως ΕΚΜ

Θεσμικό πλαίσιο

Διαδικασίες λήψης
αποφάσεων

Ατομική αξιολόγηση
εκπαιδευτικών –
πριμοδότηση ρόλων και
πιστοποιητικών -
υποστήριξη

Γραφειοκρατικές
διαδικασίες + Χρόνος
για συναντήσεις

Περιορισμένη
παιδαγωγική αυτονομία

Επιπτώσεις στην:

Κουλτούρα συνεργασίας

Επαρκής χρόνος για ,
διάλογο, συναντήσεις,
διερευνήσεις,
επιμορφώσεις

Τακτικές και
εστιασμένες
συνεδριάσεις

Εξουθένωση - Δέσμευση
των μελών της ΕΚΜ

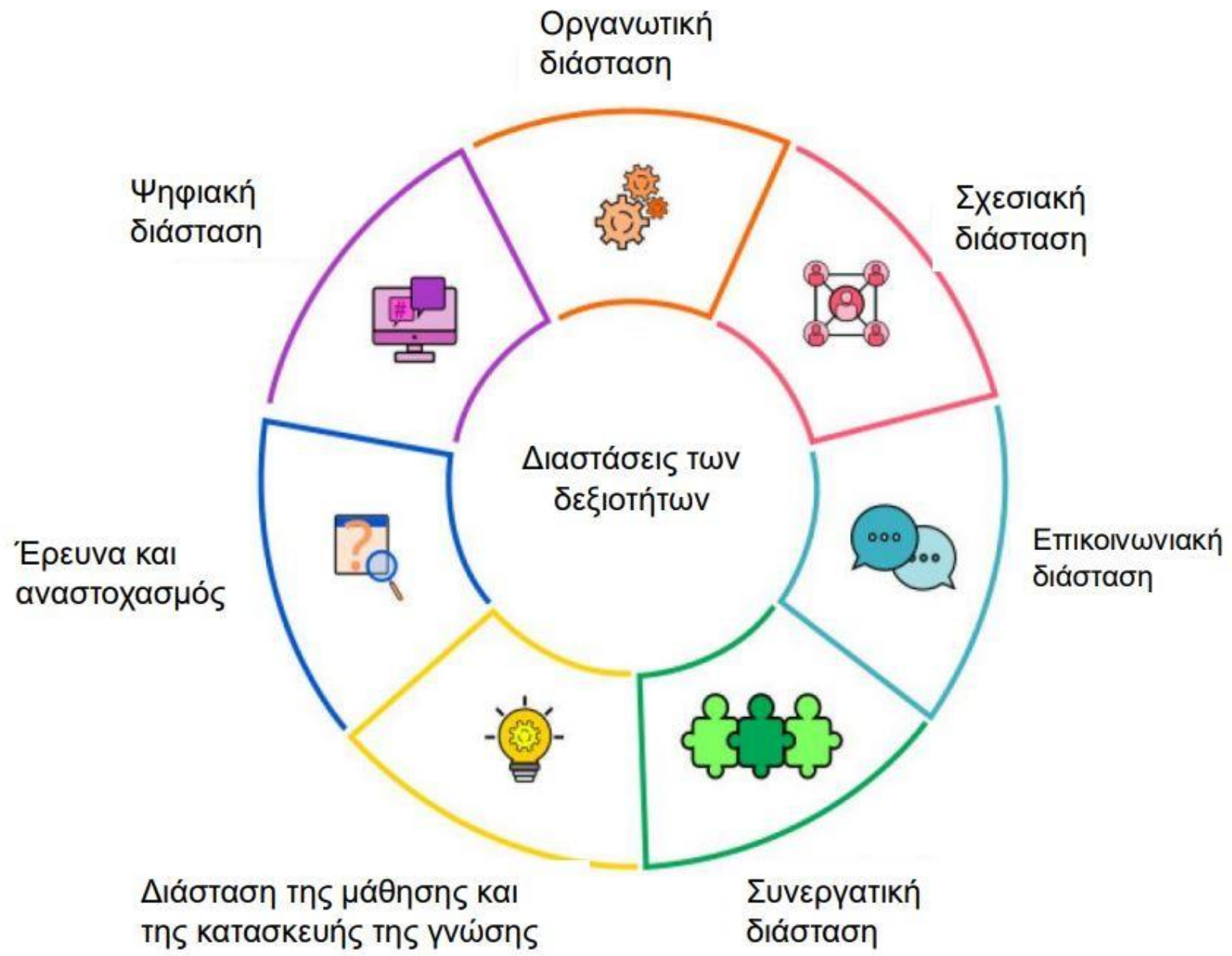
Άλλες προκλήσεις

- **Ετερότητα των απόψεων και πρακτικών στην ίδια ομάδα** – πώς αξιοποιούμε τη διαφορετικότητα; πώς εξασφαλίζουμε τον διάλογο και την κατανόηση για τα επόμενα βήματα;
- **Η ανταλλαγή απόψεων** σε ένα συνεργατικό πλαίσιο πώς θα οδηγήσει στο χτίσιμο της γνώσης;
- **Που βασίζονται οι αποφάσεις στην ΕΚΜ;** Πώς είμαστε σίγουροι ότι οι αποφάσεις μας θα λειτουργήσουν μετασχηματιστικά για την κατάσταση που μας απασχολεί;
- **Ο αναστοχασμός δεν είναι δεδομένος** – μπορεί να είναι επιφανειακός και να μην τροφοδοτεί την πράξη

Ρόλος διευκολυντών

- Γνώση του πλαισίου – ανάγκες – προσδοκίες
- Ενίσχυση της συνεργασίας, της εμπιστοσύνης και των θετικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ των μελών της κοινότητας
- Διευκόλυνση της επικοινωνίας και της ενεργητικής συμμετοχής όλων των μελών της κοινότητας
- Υποστήριξη στην κατασκευή της γνώσης
- Ενίσχυση της έρευνας και του αναστοχασμού
- Ενίσχυση της αλληλεπίδρασης και της συναίνεσης στην πορεία της κοινότητας μάθησης
- Οργανωτικές διαστάσεις των συναντήσεων – ενημέρωση μελών

1. Χρήση διευκρινιστικών ερωτήσεων κατά τον διάλογο

- **Κατηγορία 1. Αίτημα επιβεβαίωσης κατανόησης**
 - Είπες ότι... Το κατάλαβα σωστά;
 - Κατάλαβα σωστά αυτό που είπες όταν ανέφερες ότι...;
- **Κατηγορία 2. Αίτημα για επεξήγηση**
 - Όταν ανέφερες..., μπορείς να επεκταθείς λίγο;
 - Μπορείς να μας δώσεις περισσότερες πληροφορίες/λεπτομέρειες για...;

1. Χρήση διευκρινιστικών ερωτήσεων κατά τον διάλογο

- **Κατηγορία 3. Αίτημα για διευκρίνιση ή επαναδιατύπωση**
- Τι ακριβώς εννοείς με τον όρο/την έννοια/την ιδέα [συγκεκριμένο στοιχείο];
- Μπορείς να το διατυπώσεις αλλιώς για να βεβαιωθώ ότι το κατάλαβα σωστά;
- **Κατηγορία 4. Αίτημα για παραδείγματα**
- Μπορείς να μου δώσεις ένα παράδειγμα αυτού που εννοείς με...;
- Μπορείς να δώσεις ένα παράδειγμα για να υποστηρίξεις το επιχείρημά σου;

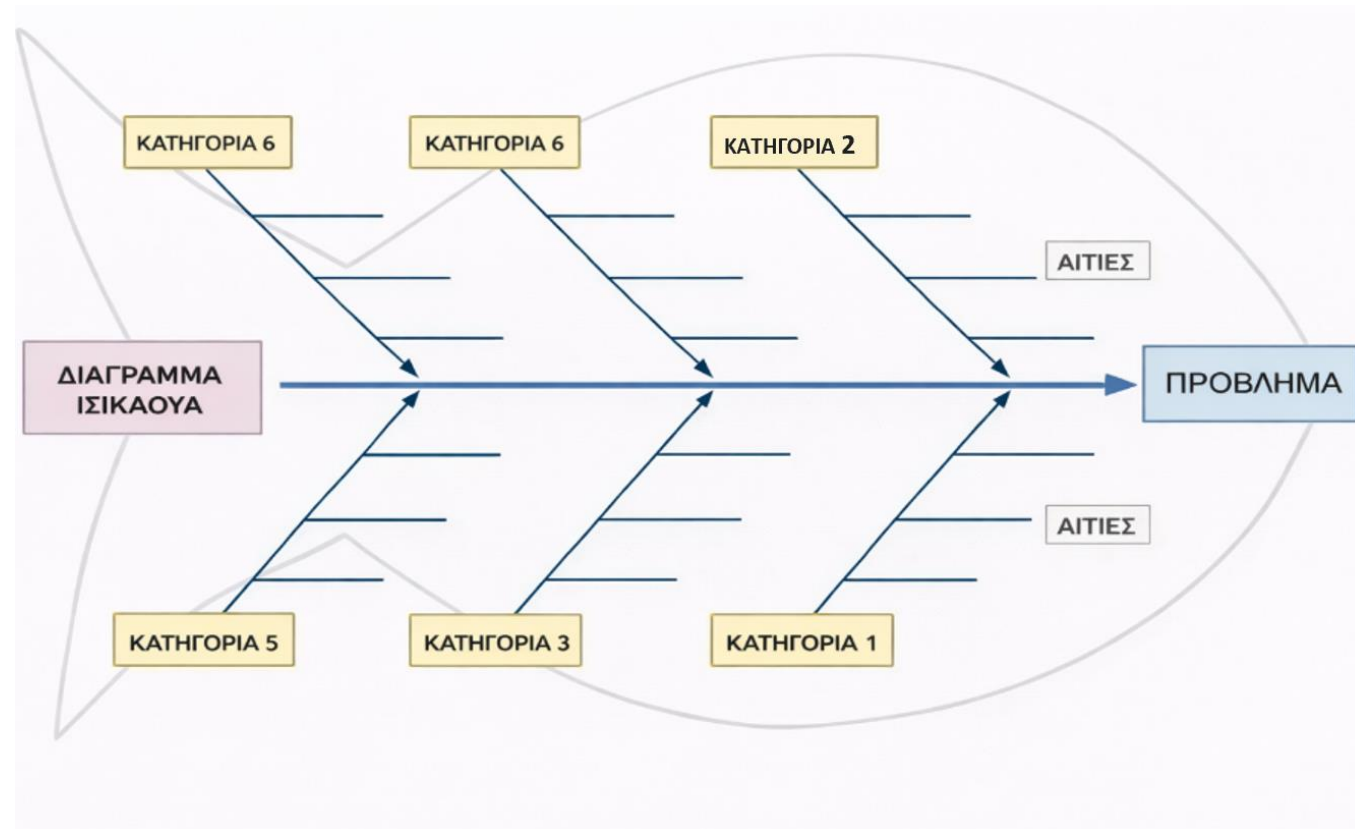
2. Μη βίαιη επικοινωνία

- **Ηθικές κρίσεις** (υπονοούν λάθος ή κακία εκ μέρους των ανθρώπων που δεν ενεργούν σε αρμονία με τις αξίες μας)
- **Άρνηση ευθύνης** (ευθύνη για τα συναισθήματα και τις ενέργειές μας)
- **Αποξενωτική επικοινωνία** (αποδίδει την αιτία της σύγκρουσης στην αδικία των αντιπάλων - αδυναμία να σκεφτεί κανείς τον εαυτό του ή τους άλλους με όρους ευαλωτότητας – τι μπορεί να αισθάνεται, να φοβάται, να επιθυμεί, να του λείπει).
 - **Παρατήρηση:** Περιγράψτε τι συνέβη χωρίς να κρίνετε ή να αποδώσετε ετικέτες.
 - **Συναισθήματα:** Εκφράστε πώς αισθάνεστε σε σχέση με αυτό που παρατηρήσατε.
 - **Ανάγκες:** Προσδιορίστε τις ανεκπλήρωτες ανάγκες που κρύβονται πίσω από αυτά τα συναισθήματα.
 - **Αίτημα:** Διατυπώστε ένα σαφές, σεβαστό αίτημα που θα μπορούσε να βελτιώσει τη συνεργασία.

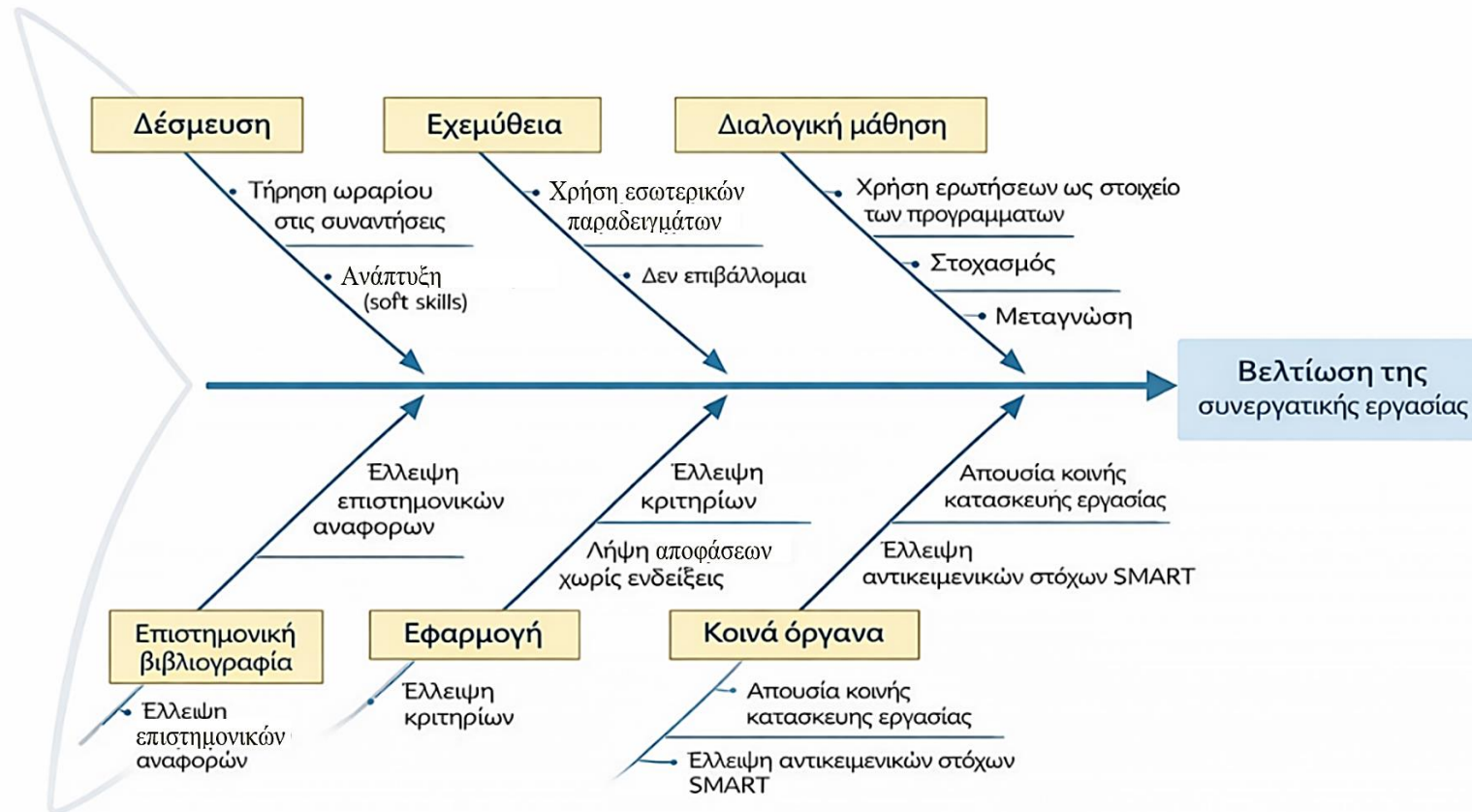

	Σενάριο	Κατηγορία
1	Ένας συμμετέχων σταματά να ακούει αφού αποφασίσει: «Το κάνει επίτηδες για να με κάνει να φαίνομαι κακός».	
2	Ένας συμμετέχων παραπονιέται: «Η συνάντηση ξεπέρασε το χρόνο, επειδή κάποιοι δεν μπορούν να παραμείνουν συγκεντρωμένοι».	
3	Ένας δάσκαλος παρατηρεί: «Παρεκτράπηκα με την ομάδα επειδή με εκνεύρισες με τον τόνο σου».	
4	Κατά τη διάρκεια μιας σύγκρουσης, ένα μέλος της ομάδας επιμένει: «Το πρόβλημα είναι ότι πάντα έχει άδικο για τα πάντα».	
5	Όταν η ανατροφοδότηση δεν γίνεται δεκτή, ο διευκολυντής σκέφτεται: «Δεν μπορώ να κάνω τίποτα, απλά δεν είμαι υπομονετικός άνθρωπος».	
6	Κατά τη διάρκεια μιας συνάντησης της ΕΚΜ, ένας διευκολυντής λέει: «Απλά δεν είστε αρκετά αφοσιωμένοι σε αυτό το έργο. Μερικοί από εμάς νοιάζονται πραγματικά για τους μαθητές».	

3. Συνεργασία Διάγραμμα Ishikawa - διάγραμμα αιτίου-αποτελέσματος

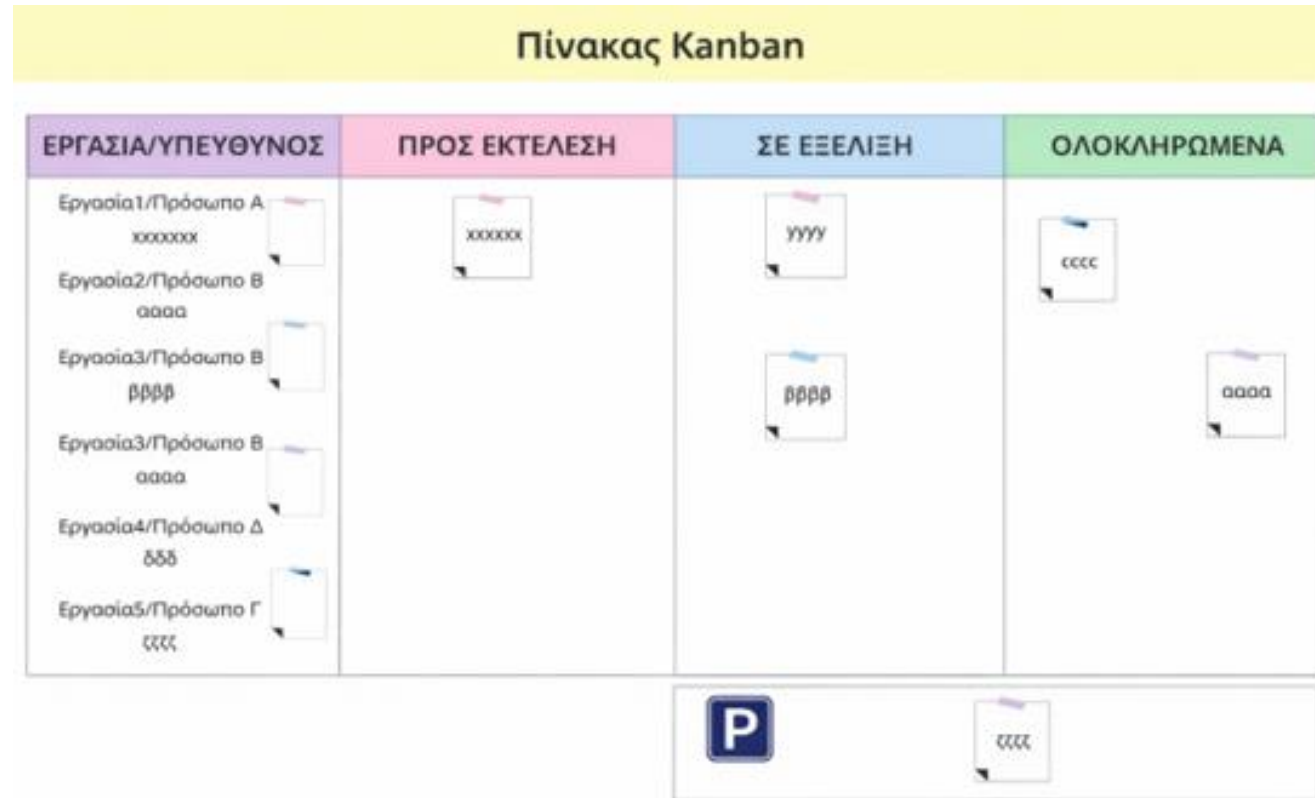

Παράδειγμα διαγράμματος Ishikawa για την δυσκολία συνεργασίας σε μια ΕΚΜ

4. Συνεργασία και Οργάνωση

Παράδειγμα πίνακα Kanban

5. Διερεύνηση

- Στάδια διερεύνησης και αναστοχασμού

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΙΚΩΝ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΕΚΜ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟΣ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΣΗ ΟΜΟΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΑΡΧΙΚΩΝ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΕΚΜ

ΑΡΧΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΚΜ – 2ο ΣΤΑΔΙΟ

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΟΠΤΙΚΩΝ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟΣ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΑΙΤΙΕΣ/ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΒΑΣΕΙ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΚΜ

(Αυτο το στάδιο διερεύνησης επαναλαμβάνεται μέχρι το ζήτημα ενδιαφέροντος να επιλυθεί ή να βελτιωθεί)

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΓΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

5. Διερεύνηση

Μελέτη περίπτωσης: Αποτελέσματα διερεύνησης των απόψεων των παιδιών – τι ανατρέπουν ως προς τα αρχικά αίτια;

- Στο μάθημα μιλούν κυρίως οι καθηγητές /ήτριες και αυτό δε μας βοηθάει να καταλάβουμε.
- Στο μάθημα συνήθως η δασκάλα κάνει ερωτήσεις και ρωτάει μόνο τα παιδιά που θεωρεί ότι γνωρίζουν τη σωστή απάντηση.
- Σπάνια δουλεύουμε σε ομάδες.
- Οι καθηγητές προχωρούν στο μάθημα, χωρίς να τους ενδιαφέρει αν όλοι καταλαβαίνουμε το ίδιο.
- Δεν καταλαβαίνω κάποιες φορές τις οδηγίες και δεν ξέρω τι να κάνω.
- Οι δασκάλες ζητούν κάποιες φορές τη γνώμη μας αλλά τελικά κάνουν αυτό που έχουν στο μυαλό τους.

Απόψεις των εκπαιδευτικών με βάση τα δεδομένα: Διαφορετικές προσεγγίσεις

- Νομίζω ότι τα παιδιά βρίσκουν δικαιολογίες για να καλύψουν το μειωμένο ενδιαφέρον τους για το μάθημα. Αν μπορούσαν να κρατήσουν την προσοχή τους για ένα ικανό διάστημα θα μάθαιναν περισσότερο.
- Οι μαθητές ξεχνούν ότι έχουμε μια ύλη να καλύψουμε και δεν έχουμε χρόνο για ομαδικές εργασίες.
- Ίσως πρέπει να κάνουμε περισσότερο διάλογο. Πολλές φορές σκέφτομαι ότι βιάζομαι να φτάσουμε στη σωστή απάντηση, χωρίς να δίνω σημασία στο τι και πώς σκέφτονται τα παιδιά.

Αναστοχασμός – ο ρόλος του διευκολυντή

- «Ας σκεφτούμε τι θα μπορούσε να κάνει τους μαθητές να αισθάνονται πιο παρακινημένοι ή αφοσιωμένοι, πέρα από την ικανότητα συγκέντρωσης;»
- «Ποια ακριβώς είναι η δυσκολία που αντιμετωπίζεις στην ένταξη του ομαδικού τρόπου εργασίας σε σχέση με την ύλη; Μπορούμε να βρούμε έναν τρόπο να την αντιμετωπίσουμε;» / «πόσο νόημα έχει όμως να προχωράμε στην ύλη χωρίς να μαθαίνουν τα παιδιά;»
- «Αυτό είναι ένα σημαντικό σημείο. Πώς ακριβώς σκεφτόμαστε να ενισχύσουμε τον διάλογο μεταξύ των παιδιών;»

Αναστοχασμός – ο ρόλος του διευκολυντή

- «Ας σκεφτούμε στιγμές που τα παιδιά συμμετέχουν περισσότερο και τι ακριβώς κάνουμε τότε για να το μοιραστούμε ως ομάδα».
- «Έχει κανείς δοκιμάσει έναν τρόπο που ενισχύει τις φωνές των παιδιών;». «Υπήρξαν περιπτώσεις που αλλάξατε κάτι στη διδασκαλία σας βασισμένοι σε απόψεις ή προτάσεις των παιδιών;»
- «Ακούστηκαν πράγματα που μπορούμε να αλλάξουμε. Τι θα μπορούσαμε να μάθουμε αν τα δοκιμάζαμε για δύο εβδομάδες;»

Άρα τι χρειάζεται να ξανασκεφτούμε (αναστοχασμός):

- Τι είπαν τα παιδιά ότι εμποδίζει τη συμμετοχή τους
- Τι από αυτά μπορούν να αξιοποιηθούν για την αλλαγή των πρακτικών διδασκαλίας (π.χ. περισσότερο διάλογος και ομάδες, διαφοροποίηση του τρόπου διδασκαλίας κ.α.)
- Τι συγκεκριμένα θα γίνει προσπάθεια να αλλάξει; (π.χ. σαφήνεια στόχων και οδηγιών, συνεργατική μάθηση, χρήση ανοικτών ερωτήσεων)
- Πώς θα οργανωθεί ένα σχέδιο δράσεων που να αξιοποιεί τις πληροφορίες;

Συνδέοντας τη διερεύνηση με τον σχεδιασμό, την πράξη και την ανασκόπηση

Στρατηγικό Πλάνο - Γρήγορος Οδηγός για Συντονιστές ΕΚΜ

Αναστοχασμός

Πλάνο

Πράξη

Ανασκόπηση

Μετατρέψτε τις κοινές πληροφορίες σε συγκεκριμένα, μετρήσιμα βήματα που η ΕΚΜ

Στόχος (Τι να βελτιώσουμε)

Παράδειγμα: Αύξηση συμμετοχής μαθητών και βελτίωση σαφήνειας των

Δράσεις (Τι να κάνουμε)

Παράδειγμα: 1) Ένα ομαδικό έργο κάθε βδομάδα: 2) Χρήση μιας απλής λίστας ελέγχου οδηγιών (πχ: γράψε, ελέγξε κατανόηση).

Ποιοι (Υπευθυνότητες)

Παράδειγμα: Ολά τα μέλη της ΕΚΜη προύν για δράση. Ο επικεφαλής, γραμματισμού φτιάχνει τη λίστα ελέγχου.

Πότε (Χρονοδιάγραμμα)

Παράδειγμα: 2 - 4 εβδομάδες δοκιμαστικά. Συμφωνήστε για ημερομηνία έναρξης και επανεξέτασης.

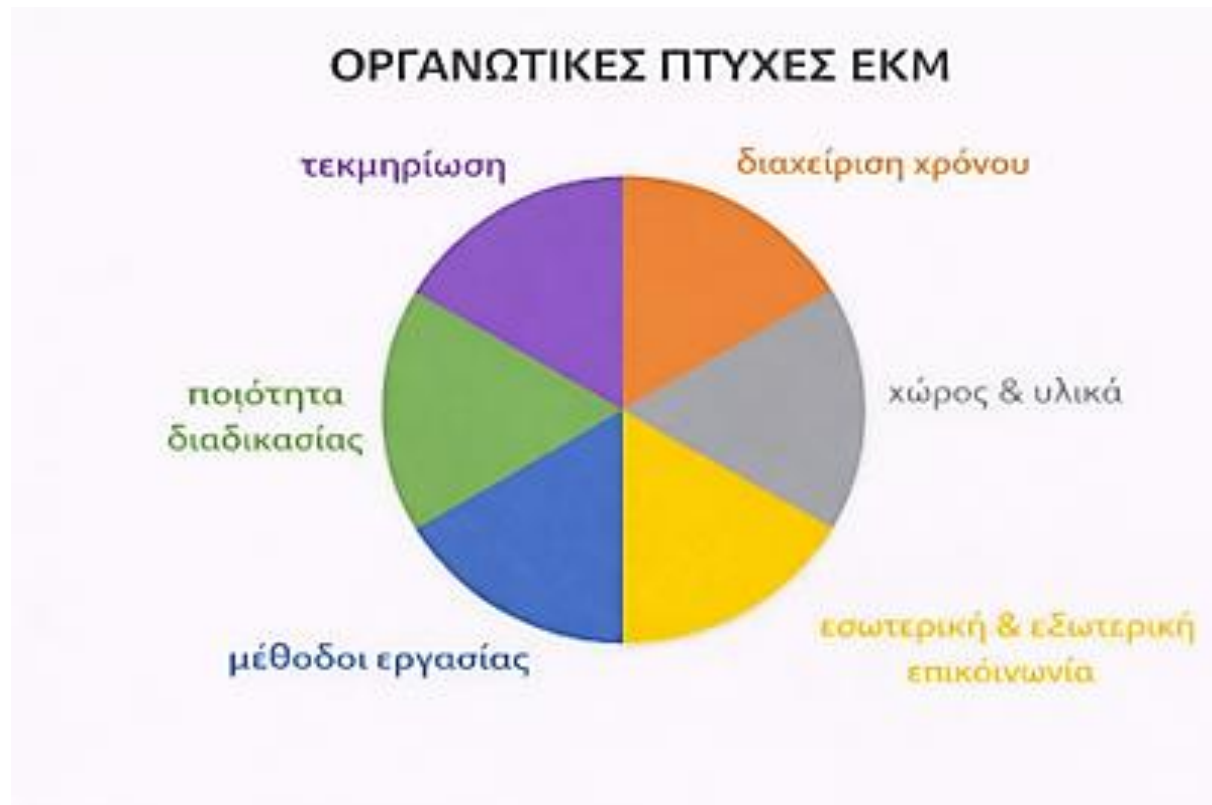
Αποδεικτικά / Παρακολούθηση (Πώς θα ξέρουμε ότι αποδίδει)

Παράδειγμα: Γρήγορη αναφορά μαθητών, σύντομες παρατηρήσεις με ποικιλόμορφα αποδεικτικά για επικείμενη δράση στην επομενη ΕΚΜ.

Συμβουλές Συντονιστή

- Περιλάβετε κάθε φωνή και άποψη,
- Κρατήστε τις ενέργειες απλές, ελαφρώς συσσιαστικές.
- Επαινείτε κάθε βήμα σε αντιδθην αναστοχασμός.
- Συνδέστε αναστοχασμό και προσαρμογή μετά από την ανασκόπηση.

6. Οργανωτικές διαστάσεις

6. Οργανωτική διάσταση - Λίστα ελέγχου

- Σαφής έναρξη ως επίσημη αρχή της συνεδρίας της ΕΚΜ
- Οπτική παρουσίαση της συνοπτικής επισκόπησης της συνεδρίας στην αρχή της συνεδρίας της ΕΚΜ
- Καθαρό κλείσιμο της συνεδρίασης της ΕΚΜ (εντός του καθορισμένου χρονικού πλαισίου)
- Διαχείριση και δομή της συζήτησης (ρύθμιση των συνεισφορών των μελών της ΕΚΜ όσον αφορά την έκταση και το περιεχόμενό τους), με τη συμμετοχή όλων των μελών στην ποικιλομορφία τους, την αντιμετώπιση των παράπλευρων συζητήσεων με άμεσες ερωτήσεις, την παροχή επαρκούς χρόνου για την ολοκλήρωση των θεμάτων και του περιεχομένου
- Διαμόρφωση του χώρου για τη δημιουργία μιας παραγωγικής ατμόσφαιρας εργασίας (διάταξη καθισμάτων, τοποθέτηση, υλικών και τροφοδοσία)
- Υλικά εργασίας (ημερήσια διάταξη προετοιμασμένη ως προς το περιεχόμενο, διαθέσιμη σε όλους με σκοπό να προάγει την ενεργή συζήτηση στην ΕΚΜ για να αφήσει χώρο για επιπλέον ανησυχίες)
- Τεκμηρίωση και σαφής κατανομή των καθηκόντων μεταξύ του διευκολυντή και των μελών της ΕΚΜ (λήψη πρακτικών, τήρηση χρόνου, σαφής κατανομή εργασιών, σχεδιασμός ατομικών βημάτων ανάπτυξης)
- Ενεργή ενασχόληση με το θέμα και μετατροπή του σε κοινό μέλημα για όλους
- Στάση του διευκολυντή: ανοιχτός στην ανταλλαγή απόψεων και την επικοινωνία· θεώρηση της κριτικής ως ευκαιρία για βελτίωση.

7. Ψηφιακά εργαλεία

- Πλατφόρμες για συνδιάσκεψη - Πλεονεκτήματα και περιορισμοί
- Σύγχρονη και ασύγχρονη επικοινωνία (διαμοιρασμός εγγράφων, λευκός πίνακας, Padlet, Google Forms, Kanban, Mentimeter, Slido, Kahoot!)
- Σύνδεσμοι σε πηγές και εργαλεία με οδηγίες

7. Ψηφιακά εργαλεία

Όλες οι δράσεις και τα αποτελέσματα του προγράμματος είναι διαθέσιμα:

- <https://www.leafap.eu/>

Leafap

Leading and Facilitating Professional Learning Communities
in Schools towards an Inquiry-based and Reflective Practice
KA220-SCH - Cooperation partnerships in school education

(123) 456-7890

Ευχαριστούμε για
την προσοχή σας

<http://www.leafap.eu/>

ARISTOTLE
UNIVERSITY
OF THESSALONIKI

Desarrollo
Educativo y
Formación
Profesional
CEP Marbella - Coin

Desarrollo
Educativo y
Formación
Profesional
CEP Málaga

European
University Cyprus
SOSCIEATH
The Center of Excellence in Research & Innovation
in Social Sciences, the Arts & Humanities

UNIVERSIDAD
DE MÁLAGA

 NTNU

Norwegian University of
Science and Technology

Pädagogische
Hochschule Weingarten

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

